

De Keniaanse verkiezingen van 27 december zijn anders uitgedraaid dan de meeste waarnemers hadden verwacht. De nek-aan-nekrace en de fraude ten gunste van president Kibaki hebben reacties losgemaakt die sinds lang lagen te sluimeren en nu aan de oppervlakte komen. Sinds de avond dat de president "op een diefje" werd geherinstalleerd, staat het hele land op stelten. Men spreekt van honderden doden en meer dan 300.000 vluchtelingen in eigen land en uiteraard een economisch debacle. Het schrijnendste drama is de kerk in Eldoret, waar kinderen en vrouwen zijn omgekomen nadat de kerk in brand gestoken werd. De Kikuyu die aanwezig waren in andere regio's dan Central Province zijn inderdaad het grootste slachtoffer geworden van de haat. Dit was ook te verwachten omdat de haat zich richtte tegen Kibaki en zijn verkiezingsfraude.

Nochtans was de verkiezingscampagne niet zo slecht verlopen. De 3 belangrijkste presidentskandidaten dweilden reeds enkele maanden het immense land af op zoek naar stemmen en hielden echte massa-bijeenkomsten, geanimeerd door muziek en dans. Keniaanse pop-artiesten werden ingeschakeld om een kandidaat te verheerlijken via een gemakkelijk deuntje, T-shirts worden uitgedeeld, op de TV kon je niet naast de propagandaspots kijken... Kenia zou Kenia niet zijn moest er op verkiezingsmeetings geen geld uitgedeeld worden. De huidige PNU- regeringsploeg heeft ook zeker geprofitteerd van de staatsinfrastructuur om haar campagne te voeren. Buiten de gebruikelijke "valse geruchten" over de presidentskandidaten, kan men zeggen dat het een democratisch verkiezingsproces was. Daarenboven zijn er weinig doden gevallen tijdens de campagne in tegenstelling tot 1992 en 1997 toen etnische spanningen rond de landkwestie hebben geleid tot tientallen doden.

Inhoudelijk

De slogans van de twee kandidaten gaven duidelijk aan wat hun troeven waren. "Kazi iendelee" zei Kibaki. "Het werk verderzetten". Hij is econoom, is nu 5 jaar aan de macht en heeft ervoor gezorgd dat het BNP terug met 7% steeg. Kibaki heeft het lager onderwijs gratis gemaakt, wat toch een verdienste is, ondanks de lamentele staat waarin het staatsonderwijs zich nog bevindt. Raila Odinga daarentegen zei " Maisha bora" (een beter leven) en mikte vooral op degenen die verandering willen. "Kibaki heeft wel gezorgd voor een verbetering van de economie, maar waar is die verbetering voor de massa's? Het gemiddeld inkomen is nog altijd 1 dollar per dag, er zijn massa's jongeren werkloos, ... en vooral de corruptie is niet aangepakt, wat door Kibaki beloofd was in 2002."

oofdstad Nairobi was tot voor de verkiezingen " the place to be for the happy few" in Oost-Afrika. Zakenlui bezochten de dure nightclubs, 4x4 -wagens verdrongen de talrijke voetgangers, dure zaken schoten als paddestoelen uit de grond. Maar de sloppenwijken rond Nairobi groeiden maar aan. Het is daar dat de sociale basis van Raila Odinga woont: na jaren verwaarlozing snakten zij naar verandering via de stembusgang. In 2002 hadden Kibaki en Odinga samen de kandidaat van de Moi's verslagen, Uhuru Kenyatta en dit op basis van een anti-corruptieprogramma, het creëren van jobs,...dus een "programma voor verandering". Halfweg hield Kibaki het echter voor bekeken, gooide Odinga en zijn aanhangers uit de regering en benoemde ministers, die nog in de vorige (corrupte) regeringen gediend hadden. Kibaki werd de speelbal van de oude corrupte klasse. Kibaki volgde netjes de richtlijnen van het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank: privatiseringen (o.a. van de telefoonmaatschappijen, de spoorwegen, de haven, enz...), aantrekken van buitenlands kapitaal.

De verkiezingen

Op de verkiezingsdag stonden reeds vanaf 6 u 's morgens rijen aan te schuiven om hun stem uit te brengen. De opkomst was enorm, de grotendeels jonge bevolking van Kenia nam massaal deel aan de stembusslag. Het was dan ook een electorale revolutie dat we mochten meemaken. De meeste ministers van de Kibaki-regering leden nederlaag op nederlaag. Opmerkelijk: vice-president Awori verloor tegen een mensenrechtenactivist van de oppositie in Western Province. De zonen van ex-president Moi verloren in Rift Valley en de gehate businessman en politieker Biwot, vriend van Moi, verloor zijn zetel. De beweging van Odinga won in alle provincies, behalve in Central Province (Kikuyu-land stemde massaal Kibaki) en Eastern Province. Blijkbaar had Odinga de overhand. En dan gebeurde het ongelooflijke voor de tv-camera's. Het verkiezingscentrum werd door de politie ontruimd, Kibaki werd overwinnaar verklaard, binnen het uur beëdigd in een erg select gezelschap en de pers door een regeringsmaatregel aan banden gelegd. Niet alleen de beweging van Odinga sprak van verkiezingsfraude, ook de EU-waarnemers waren niet overtuigd. Een felicitatie komt er nog van de USA maar die haken ook later af. Enkel China laakt de interventie van de EU in Kenia's politiek.

Crisis

Binnen het uur braken er overal rellen uit. Uiteraard in de provincies die gedomineerd worden door Orange Democratic Movement van Odinga. Zij voelen zich reeds jaren verwaarloosd. Heet wordt het in de sloppenwijken en er wordt van de gelegenheid gebruik gemaakt om de oude landvete tegen de Kikuyu te beslechten in andere streken.

Uiteraard is er ook een etnisch sausje: Kibaki is Kikuyu, de grootste stam van Kenia en Odinga is Luo, de tweede grootste. Kenia telt meer dan 42 stammen. Sinds jaren wordt er op ethnische basis gestemd. Leaders worden gekozen volgens hun ethnie in de hoop dat de verkozenen iets voor de regio zou doen. Alhoewel er meer dan 100 partijen (!) deelnamen aan de verkiezingen zijn deze niet ideologisch "gegroeid" maar opgericht door een of andere kandidaat die via beloften probeert om verkozen te geraken. Gevolg is uiteraard een enorm cliëntelisme en tribalisme. Vermits de Kikuyu reeds jaren het economische en politiek leven leidden, is de frustratie bij de anderen sluimerend steeds aanwezig geweest en de verkiezingsuitslag maakte dit los. De oorsprong is terug te brengen tot het einde van het kolonialisme en de beginperiode van het neo-kolonialisme.

Voor de Kikuyu-bevolking heeft geleden onder de kolonisatie. Dit heeft uiteraard te maken met hun positie: oorspronkelijk landbouwers met rijke gronden in Rift valley en in Central Province. De Engelse kolonisator trok dan ook meer en meer blanke kolonisten aan, die enorme gronden in beslag namen, de zgn. White Highlands. Velen waren van adel of afkomstig uit de militaire klasse. De Kikuyu's kreeg een bepaald gebied toegewezen (de African reserves). De Kikuyu die geen grond hadden in de "reserves", kregen wel een stukje grond op de ranch van de white settler die ze moesten bewerken (de zgn. squatters). Vele Kikuyu brachten uiteraard familie mee, die als bediende werkten bij de "mzungu", de kinderen kregen de gelegenheid om naar school te gaan en de evangelisatie ging volop zijn gang. Feitelijk waren de Kikuyu, door hun directe band met de kolonisator, vlugger bereid om de Europese cultuur over te nemen. Voor de kolonisators was de Kikuyu-stam het meest betrouwbaar. Gebrek aan land en de stijgende Kikuyu-bevolking bracht daar een einde aan. Bij de squatters, de gestudeerde Kikuyu en ook bij de Kikuyu die hadden dienst gedaan in WOII ontstond een beweging die vlug aan kracht won en protesteerde tegen de landpolitiek van de kolonisator, maar ook pleitte voor een onafhankelijk Kenia: de Mau Mau.

Mau Mau

Deze beweging onder leiding van Kimathi won snel aan kracht bij de landloze Kikuyu. De landpolitiek van de kolonisator ten gunste van de white settlers werd in vraag gesteld en er werd een herverdeling van de gronden geëist, zowel van de gronden van de blanken als deze van de Kikuyu-chiefs. Na enkele moorden op White settlers werd Mau Mau heel vlug verboden en begon een guerilla-strijd in de bergen. Het was echter niet zozeer de blanke settler die de tol betaalde maar eerder de collaborerende chiefs en Kikuyu-home guards, die de woede van de Mau Mau moesten

doorstaan. De regering reageerde door een massale repressie op de Kikuyu en de "terroristische" Mau Mau. 80.000 Kikuyu werden zo in kampen opgesloten en daar tewerkgesteld en zgn. "gerehabiliteerd". Eén op 4 volwassen mannelijke Kikuyu zou daar gepasseerd zijn. Van de meeste verdachten werd het vee en de grond in beslag genomen door de Home-guards zodat er tot op heden nog verdeeldheid en haat is in verschillende gemeenschappen. Een hetze tegen de Mau-mau maar ook de Kikuyu werd in de jaren 50 aangewakkerd door de blanke kolonisator, die niet kon begrijpen dat vnl. Kikuyu's in opstand kwamen. Nochtans kon de onafhankelijkheid niet tegengehouden worden. De Mau mau werd in 1957 verslagen, Kimathi opgehangen maar de gevolgen zijn tot op heden zichtbaar.

De onafhankelijkheid

Zes jaren na het neerslaan van de Mau-mauopstand besluit de Engelse regering om Kenia onafhankelijkheid te geven, dit tot groot ongenoegen van de white settlers. Engeland kiest voor een neo-koloniaal project. Tot ieders verbazing vraagt de kolonisator aan de grote "vijand" om president te worden nl. Kenyatta, die door de blanke settlers werd uitgespuwd en beticht werd van allerlei misdaden. Jomo Kenyatta zat reeds zes jaar gevangen als leider van de "terroristische" Mau Mau, terwijl men hem hoogstens kon betichten van naar een onafhankelijk Kenia te streven. Kenyatta was een erg gematigd nationalist en was helemaal niet opgezet met de gewapende strijd van de Mau-Mau. Voor de Engelse regering was Kenyatta de beste keuze: een neo-kolonialistische overgang met vrijwaring van de Engelse belangen was mogelijk met hem. Kenyatta maakt vanaf het begin komaf met eisen van de Mau-Mau rond landhervorming en meer sociale gelijkheid.

Kenyatta beschouwde de Mau-Mau als hooligans en de nieuwe regering werd voornamelijk samengesteld uit mensen die loyaal waren geweest met de Engelsen. Kenyatta overtuigde 30.000 blanke settlers om te blijven, de rest van de settlers verkocht het land aan marktprijzen aan de nieuwe Keniaanse regering die het weer verkocht of cadeau gaf aan Kikuyu-regeringsgetrouwen. De vader van Odinga- van Luo-origine en met meer socialistische voorstellen - wordt wel vice-president maar wordt vlug aan de kant geschoven. En de grote "verrijking" van de Kenyatta-familie en haar aanhangers gaat verder. Gronden worden aangekocht door de staat, geschonken of verkocht aan gegadigden. Kenyatta gaf de toelating aan de ambtenaren in de jaren '70 om handel op te zetten en zo "deel te nemen aan het economisch leven", wat leidde tot een enorme verstrengeling tussen staat en bedrijfsleven en verspreiding van de corruptie.

De huidige situatie

Kibaki probeert ondanks alles zijn macht te behouden met steun van een harde kern, die veel te verliezen heeft bij een eventuele regering van Raila Odinga. Zij hebben geen schrik om spanningen uit te lokken en zich te isoleren van de internationale gemeenschap om hun macht te behouden. Maar de Orange-beweging van Odinga is ook niet vrij van etnische provocaties. Ondanks poging tot bemiddeling van verschillende kanten gaat Kibaki gewoon verder en benoemt hij naast de oude harde kern van ministers ook getrouwen van de Orange-beweging van Odinga.

Kenia staat nu voor een keerpunt. De verkiezingsuitslag heeft alles in een stroomversnelling gebracht. Veel problemen kwamen aan de oppervlakte. Problemen die zelfs terug te brengen zijn tot de periode tijdens en juist na de kolonisatie. Kenyatta en de semi-dictatoriale regering van Moi met al zijn corruptie heeft deze problemen nooit willen aanpakken omdat ze in strijd waren met haar eigen belangen. Hetzelfde geldt voor de tweede Kibaki-regering. Jarenlang werden talrijke problemen die gegroeid waren, in de doofpot gestopt. Het wordt tijd om een breuk te maken met het verleden maar ook om open kaart te spelen: de landkwestie is er één van. Ten tweede moet de huidige en voorbije corruptie eindelijk aangepakt worden. Misschien hebben sommige verantwoordelijken voor die corruptie wel hun plaats in het parlement verloren maar niet hun enorme macht. De enorme ongelijkheid, die door de neo-globalisering nog versterkt is, moet aangepakt worden. Kenia staat een moeilijke taak te wachten.

Crisis in Kenya: een verhaal van verraad, corruptie en doofpotoperaties.

Contributed by Jos Geudens

maandag, 03 maart 2008 - Last Updated zaterdag, 23 februari 2008

Noot van de redactie: Kibaki is de "herkozen" president en behoort tot de Kikuyu-stam (de grootste). Raila Odinga is de oppositiekandidaat van ODM (Orange Democratic Movement) en behoort tot de Luo-stam (de tweede grootste).

* Jos Geudens woont in Kenia.